

Gedeeltelijk Bekostigd Onderwijs

Een idee:

- dat innovatie in het onderwijs stimuleert in de vorm van kleinschalige initiatieven vanuit de samenleving.
- dat maatwerk mogelijk maakt op allerlei manieren, bijvoorbeeld voor jongeren waarbij het onderwijs niet genoeg de verbinding kan maken met hun huidige (culturele) leefwereld, voor de duizenden thuiszitters, voortijdig schoolverlaters, kortom: kinderen die eigenlijk iets anders nodig hebben dan het huidige systeem ze kan bieden.
- dat aansluit bij de transitie naar een nieuw soort samenleving, met sociale, sterke, autonome en verantwoordelijke burgers, die zich met elkaar verbinden om solidariteit en samenleven van onderop vorm te geven.
- dat geen enkele wets- of stelselwijziging nodig heeft, alleen wat politiek-bestuurlijke wil.
- dat naast het huidige systeem kan functioneren, zodat je d.m.v. nieuwe initiatieven kan monitoren hoe dingen werken, kan bijstellen, kan leren en meer mogelijkheden kan creëren voor onderwijs in de toekomst, zonder het regulier onderwijs weer op de kop te zetten.
- dat geen extra geld kost, zelfs minder.
- dat zorgt voor meer vrijheid en minder regels en voorschriften, maar wel een garantie biedt op kwaliteit.
- dat zorgt dat geld voor onderwijs ook ingezet wordt voor kinderen en niet opgeslokt wordt door management, bestuurslagen of commercie.
- dat idealisten, ouders, docenten en leerlingen ruimte geeft voor eigen initiatieven, en daarmee ook aansluit bij ideeën als richtingvrije planning, regelarme scholen en kindgebonden onderwijsbudget, maar veel makkelijker te realiseren is.

Het plan:

De minister stimuleert scholen/initiatiefgroepen om een aanvraag te doen voor bekostiging in het kader van de [experimentenwet](#). De scholen krijgen slechts gedeeltelijke bekostiging (bijvoorbeeld geen vaste voet, wel 70 procent van de bekostiging per leerling), maar hoeven alleen te voldoen aan het [B3-toezichtskader](#) en hooguit enkele aanvullende voorwaarden. Dit maakt allerlei kleinschalige initiatieven mogelijk, omdat niet aan de stichtingsnorm voldaan hoeft te worden en er door minder regelgeving flexibeler ingesprongen kan worden op wat kinderen nodig hebben en wat de omgeving kan bieden.

kwaliteit:

De uitgebreide regelgeving is uiteraard niet voor niets ontstaan en kan alleen losgelaten worden onder voorwaarden. Op gebied van kwaliteit van onderwijs heeft de inspectie inmiddels de nodige ervaringen opgedaan met het B3-kader. Dit functioneert uitstekend in de praktijk en geeft de garantie dat een gezond leer- en leefklimaat, het leerproces van kinderen en de aansluiting met de maatschappij bewaakt wordt.

hoeveelheid geld:

Hoeveel 'gedeeltelijk' zou moeten zijn, is niet direct te zeggen. In ieder geval zou het genoeg moeten zijn om meer initiatieven van onderop te stimuleren, maar te weinig om bestaande scholen massaal te laten zeggen dat ze dat ook willen. Te weinig om interessant te zijn voor mensen die vooral uit zijn op geld, status, macht maar genoeg voor idealisten, innovators en pioniers om het mogelijk te maken.

aanvullende voorwaarden:

Om te zorgen dat geleerd kan worden van deze nieuwe initiatieven, zou de minister de voorwaarde kunnen opnemen dat de gedeeltelijk bekostigde scholen zich open moeten stellen voor wetenschappelijk onderzoek, zolang dit het leer- en leefklimaat niet belemmert (ter beoordeling van de inspectie waar dit tot verschil van mening leidt). Het geld dat uitgespaard wordt met gedeeltelijke i.p.v. volledige bekostiging zou bijvoorbeeld gedeeltelijk in dit wetenschappelijk onderzoek gestoken kunnen worden.

Om te zorgen dat er geen misbruik gemaakt wordt van gemeenschapsgeld, zou een voorwaarde opgenomen kunnen worden in de trant van dat er een transparante boekhouding is, waaruit blijkt dat alle inkomsten (van het rijk en aanvullend) ten goede komen aan het onderwijs, ter beoordeling van de inspectie. Eventueel is het ook een idee om een maximum aan de ouderbijdrage te stellen en/of scholen met examenvergunning hier van uit te sluiten, zodat het geld niet naar particuliere scholen met winstoogmerk gaat, hoewel bovenstaande voorwaarde daar op zich ook al een handvat voor biedt.

toekomstgericht:

Er wordt vaak vermeld dat toekomstgericht onderwijs flexibel, ondernemend, creatief en divers zou moeten zijn, uitgaand van de eigen kracht van sterke, autonome, unieke, verantwoordelijke en sociale burgers. Dat is erg lastig in een setting die dat niet is, die vooral van boven bestuurd wordt, vrij uniform, traag en star is, zoals het regulier onderwijs. Met dit plan geef je initiatieven/scholen de kans om zelf flexibel, divers etc. te zijn en in die context jongeren voor te bereiden op de toekomst.

proeftuintjes:

Vaak roepen veranderingen ook angst op; wordt het niet onbeheersbaar?

Dit plan biedt juist de kans om voorzichtig nieuwe vormen uit te proberen zonder de controle te verliezen. Het wordt gewoon naast het huidige reguliere stelsel gezet, een professionele benadering van proeftuintjes creëren, zodat je in de praktijk ziet en kan onderzoeken wat het effect is. In deze tijd zien we steeds meer dat zoekend en creërend nieuwe wegen ingeslagen worden, de blauwdruk hoeft niet klaar te liggen en het plan hoeft niet top-down uitgerold te worden.

Ook de grootte is controleerbaar; binnen de experimentenwet is gewaarborgd dat de minister een experiment kan stopzetten. Als er een te grote run op gedeeltelijke bekostiging ontstaat, kan de minister nieuwe initiatieven even stoppen en herbezien wat nodig is.

Ook kan bijgestuurd worden door het percentage voor nieuwe aanvragen te verhogen dan wel te verlagen.

voorbeelden:

Dit plan zou voor meerdere groepen mensen iets kunnen betekenen:

Voor de mensen die nu pleiten voor [richtingvrije planning](#) vanwege een andere visie, kan dit een kortere weg naar het doel zijn. Immers, op deze manier hoeven ze ook niet aan een stichtingsnorm en dergelijke te voldoen. Als de gedeeltelijk bekostigde school uitgroeit, kunnen ze eventueel ook de aanvraag voor reguliere bekostiging doen, de maatschappelijke behoefte is dan al bewezen.

Er zijn groepen docenten die spelen met de gedachte van een [lerarenmaatschap](#). Op deze manier kunnen deze ook autonoom van start gaan, naast wellicht experimenten in het regulier onderwijs. Belangengroepen, bijvoorbeeld een vakbond, zouden dit misschien met geld en goede raad willen steunen. Sowieso is dit een interessante vorm voor dit soort initiatieven. Er kan enorm bespaard worden op managementlagen en papierwerk vanwege beperkte regelgeving en er kan gewerkt worden met een samenwerkingsverband van zzpers omdat en zodat er geen (verkapt) dienstverband is.

In een wijk waarbij de leefwereld thuis en op school zo uit elkaar ligt dat het de ontwikkeling van kinderen belemmert, kan je een school vormen waarbij je juist aan ouders de voorwaarde stelt om actief te participeren in de school. Daar kan je misschien ook weer een instituut voor NT2 aan koppelen. Als een gemeente dit wil stimuleren, kan ze bijvoorbeeld participeren door een aantrekkelijke locatie ter beschikking te stellen. Als de school bovendien de keus biedt tussen participatie d.m.v. geld of d.m.v. tijd, zou dit een mooie diversiteit kunnen opleveren.

De huidige B3-scholen hebben vanwege de kleinschaligheid en het maatwerk vaak al een aantrekkingskracht op leerlingen die uitvallen in het regulier onderwijs, niet lijken te passen in het speciaal onderwijs en daardoor vaak helemaal thuis komen te zitten; de groep die in het [rapport](#) van de kinderombudsman beschreven is. Een behoorlijk deel van deze scholen probeert de ouderbijdrage op ca. 4000 euro per jaar te houden. Dat is voor heel wat ouders toch te veel, gedeeltelijke bekostiging zou dit op kunnen lossen.

In dat kader is er ook de discussie rond het [Kindgebonden Onderwijs Budget](#). De bezwaren, zoals weinig toezicht/regelgeving en mogelijk ongewenste bij-effecten zoals commercialisering en stimuleren ipv tegengaan thuisonderwijs, gelden voor de in dit stuk bepleite vorm van gedeeltelijke bekostiging niet.

Een ander voorbeeld is dat je je kan voorstellen dat rond kenniscentra, fablabs e.d. een initiatief ontstaat waarbij kinderen bij wie dat past op een ontdekkende manier bezig zijn en andere vakinhouden van daar uit opgebouwd worden. Aanvullende financiering kan dan van ouders komen, maar misschien ook van technologiebedrijven die dat interessant vinden. Je kan je ook voorstellen dat technologiebedrijven technici die dat willen 'gratis' als docent 1 keer per week beschikbaar stellen, omdat het werken met kinderen verfrissend is en je zelf ook steeds op nieuwe inzichten brengt.

Projecten waarin opleiding en praktijk direct gekoppeld zijn, gilde-achtige systemen, zoals het [fifteen apprentice program](#) .

Voor kinderen waarbij het lastig is om dagelijks naar school te gaan, bijvoorbeeld omdat ze ver van een school wonen of hun ouders rondtrekkend zijn, kunnen initiatieven ontstaan waarbij een aantal intensieve, interne schoolweken gecombineerd worden met afstandsonderwijs. Zo hoeft er geen keuze te zijn tussen bijvoorbeeld een schippersinternaat

of thuisonderwijs, maar kunnen de voordelen van beide gecombineerd worden. In krimpgebieden zou dit een alternatief kunnen zijn voor scholen die onder de opheffingsnorm komen.

en meer:

Er zullen nog veel meer mogelijkheden zijn dan hierboven beschreven. Het mooie van ruimte bieden voor creativiteit en ondernemerszin, is dat er dingen kunnen ontstaan die niet van tevoren bedacht zijn. Juist de diversiteit hier in is waardevol, niet de one-size-fits-all, want kinderen en contexten verschillen van elkaar en daar wil je op in kunnen spelen.

Voor nu zou het in ieder geval voor kinderen die op dit moment niet genoeg krijgen wat ze nodig hebben een uitkomst kunnen bieden. Bovendien kan het uitgespaarde geld ingezet worden op plekken waar het nodig is.

Wat het nog meer kan brengen voor de toekomst; wie zal het zeggen

Door: Lisanne Kapteyn